

I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРАВОЗНАВСТВА

**Анакіна Т.М.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
к.ю.н., асистент кафедри міжнародного права
і державного права зарубіжних країн**

УЧАСТЬ УКРАЇНИ У ПОЛІТИЦІ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Вступ до Європейського Союзу визначений стратегічною метою зовнішньої політики нашої держави на законодавчому рівні. На сьогодні правову основу відносин між Україною та ЄС становить Угода про партнерство та співробітництво 1994 р., однак нині вже здійснені перші практичні кроки щодо укладання нової посиленої угоди між ЄС та Україною (Угоди про асоціацію), яка передбачає більший ступінь інтеграції України до ЄС шляхом створення зони вільної торгівлі, посилення політичного та економічного співробітництва, а також здійснення заходів щодо зближення законодавства України до законодавства ЄС.

Європейський Союз, прагнучи до економічної та політичної гармонії своїх держав-членів, зацікавлений в розбудові і підтримці дружніх відносин з країнами, що мають із ним спільний кордон. Ось чому в одному з його установчих договорів (ст. 8 Договору про ЄС) наголошується, що Союз розвиває особливі відносини з сусідніми країнами для створення на основі цінностей Союзу простору добробуту та добросусідства, якому притаманні близькі та мирні стосунки на засадах співпраці. Для реалізації вказаної норми у сфері зовнішньої політики і політики безпеки ЄС реалізуються спеціальні форми співробітництва з його державами-сусідами. Так, у 2009 році у межах Європейської політики сусідства була започаткована нова форма поглибленої співпраці – Східне партнерство, що передбачала активну взаємодію ЄС з Україною та іншими 5-ма сусідніми країнами (Азербайджаном, Білорусією, Вірменією, Грузією, Молдовою). Підкреслюючи, що зазначена форма співробітництва не надає гарантій для держав щодо членства, у ній були започатковані конкретні умови сприяння належній рецепції стандартів ЄС і визначені рамки для подальшого процесу наближення східних партнерів до ЄС завдяки більш чіткою окресленим інструментам співпраці.

Засадничі положення Східного партнерства нормативно визначені у спільній декларації Празького саміту від 07.05.2009 р., відповідно до якої створюється багатосторонній механізм співпраці сторін, який доповнює двосторонні угоди між ними. Метою Східного

партнерства є реалізація умов для прискорення переходу до відносин у межах асоціації з ЄС, що передбачає запровадження поглибленої та широкомасштабної зони вільної торгівлі, створення умов щодо підвищення мобільності громадян шляхом лібералізації візового режиму, сприяння регіональному розвитку на основі політики регіонального вимірювання ЄС, створення інтегрованої системи управління кордонами, співпрацю у сфері енергетичної безпеки, гармонізацію внутрішнього права цих країн та приведення їх до стандартів ЄС. Політика передбачає значне фінансування та технічну допомогу країнам у проведенні ними відповідних реформ на національному рівні (на 2009-2013 рр. 600 млн. євро).

При цьому на відміну від усіх інших політик у рамках Східного партнерства диверсифіковано враховується ситуація в кожній країні та її вибір щодо формату відносин з ЄС, що впливає на ступінь допомоги з боку ЄС та інтенсивність взаємовідносин. Крім того, на якість співпраці з Союзом впливає результативність проведених країною реформ щодо адаптації стандартів ЄС, що передбачає перехід до наступної фази інтеграції після виконання попередньої. Для України такий індивідуальний підхід є вкрай необхідним, оскільки він дозволяє уникнути гальмування реалізації пропонованих програм і проектів, якщо вони не відповідають національним інтересам окремої країни або є несвоєчасними для неї на певному етапі.

Інституційну складову Східного партнерства формують органи, в яких здійснюється багатостороння співпраця. Для обговорення проблем розвитку партнерства та визначення його пріоритетів раз на два роки відбуваються зустрічі на найвищому рівні голів держав та урядів. З цією ж метою щороку збираються міністри закордонних справ. Передбачається обговорення питань у таких сферах, як демократія, гарне управління, стабільність; економічна інтеграція, зближення з секторальними політиками ЄС; енергетична безпека; контакти між людьми. Для детального дослідження вказаних тематик двічі на рік збираються вищі посадові особи держав-партнерів, відповідальні за конкретний напрямок співпраці. Можливими є позапланові зустрічі на міністерському рівні в рамках конкретного сектору. Крім того, запроваджується Парламентська асамблея ЄС – Східне партнерство та Форум громадянського суспільства Східного партнерства.

Правовим інструментом політики Східного партнерства є угоди про асоціацію. Зазначимо, що вказана Угода 30.03.2012 р. парафрована Україною та ЄС, що означає, що сторони на сьогодні лише погодилися з остаточною редакцією вказаного міжнародного договору, який після проведення юридичної та лінгвістичної

експертизи потребуватиме висловлення згоди на його обов'язковість в установленій кожною із сторін формі. Загалом такий тип угод передбачає включення у національне право України, а також інших 5-ти країн-партнерів цілих блоків норм права Євросоюзу шляхом рецепції багатьох положень Договору про ЄС та Договору про функціонування ЄС (далі – ДФЄС) та відсилки до регламентів та директив ЄС, на які робляться посилання в додатках до угод та актах органів асоціації. Зміст вказаних угод становлять взаємні права та обов'язки сторін, спільні дії та спеціальні процедури (ст. 217 ДФЄС). При цьому положення угод, які стосуються адаптації національного законодавства асоційованих країн із правом ЄС, мають характер як "твердих", так й "м'яких" зобов'язань залежно від сфер, в яких здійснюється гармонізація, та особливостей відносин із конкретною країною. Однак у певних сферах, зокрема, захист права інтелектуальної власності, законодавство у галузі конкуренції передбачається уніфіковане регулювання. Таким чином, угоди про асоціацію здатні суттєво впливати на правовий порядок України та інших країн Східного партнерства.

Політика Східного партнерства також передбачає участь сусідніх держав у програмах Євросоюзу та роботі його агенцій без права голосу. Такі агенції створюються відповідно до актів Ради ЄС для забезпечення ефективної реалізації політик Євросоюзу та допомоги в регулюванні діяльності в окремих секторах. Таким чином, Україна та інші держави-партнери мають право брати участь у розробці політик ЄС. Правові передумови участі країни у програмах Євросоюзу базуються на рамковому принципі, запозиченій *mutatis mutandis* з практики регулювання відносин із країнами-кандидатами. Зокрема, 01.11.2011 р. набув чинності Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво 1994 р. про Рамкову угоду між Україною та ЄС про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства. Цей міжнародний договір дозволяє Україні стати повноправним учасником більше ніж 20 галузевих програм у сферах енергетики, конкурентоздатності та інновацій, комунікації, споживчої політики, охорони здоров'я, культури, освіти та науки, молодіжної політики тощо. Протокол створює правові підстави для укладення меморандумів про взаєморозуміння, які визначають умови участі України у кожній конкретній програмі ЄС (умови, принципи участі, фінансові зобов'язання тощо).

Проведене дослідження участі України у політиці Східного партнерства Європейського Союзу дозволяє зробити висновок, що вона не обмежується лише добросусідськими відносинами, а передбачає нові механізми активної взаємодії. Головний принцип,

що лежить в основі політики – принцип диверсифікації – дає змогу Союзу адекватно врахувати специфіку нашої країни та зорієнтуватися на ухваленні виважених рішень щодо подальших форматів співпраці з огляду на проголошену мету набуття членства у вказаній міжнародній організації. Тому на даному етапі розвитку відносин з Європейським Союзом для реалізації зовнішньополітичних планів Україні варто належним чином скористатися потенціалом, закладеним у політиці Східного партнерства.

**Бачинська І.С.,
Одеський регіональний інститут
державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України,
здобувач кафедри права і законотворчого процесу**

СОЦІОЛОГІЧНІ ТА ПОЛІТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Останнім часом все більше уваги приділяється діяльності податкових органів України. Більшою мірою це пов'язано із необхідністю забезпечення надходжень до Державного бюджету.

Сьогодні не можна стверджувати, що організація та діяльність податкової служби наблизилася до рівня європейських держав. Характер відносин між органами податкового контролю і платниками податків можна окреслити як такий, що викликає взаємну недовіру.

Причинами цього є завищення повноважень працівниками податкових органів, ігнорування презумпції невинності стосовно платників податків, вияви бюрократичного свавілля та корупції. Одним із проявів відомчого праворозуміння є неузгодженість у тлумаченні термінів.

Крім того, факторами, які сприяють корупції у податковій адміністрації, є: складність податкового законодавства і процедур, відсутність належного моніторингу, прихильність до політичного керівництва, загальний стан у державному секторі.

Характерними рисами сучасної правової системи є нестабільність і складність. І протидія корупції у системі державної податкової служби лише одними кадровими питаннями не розв'язується. В Україні масово поширена так звана соціальна корупція, коли питання вирішуються на рівні "послуга за послугу". У повсякденному житті може це й на краще, але коли така корупція проникає у кабінети державної служби, тоді неодмінно виникає конфлікт інтересів.